

SCEN

I Lars Noréns regi av Kaj Munks "Ordet" framhävs de mjuka gestalterna. Rikard Loman ser en fin och tanketung föreställning om tro, tillit och tvivel.

Finstämt av Norén

TEATER
"ORDET"
 AV KAJ MUNK
 REGI: LARS NORÉN
 SCENOGRAFI: STEFFEN AARFING
 MEDV: HENNING JENSEN, MADS M
 NIELSEN, JENS JACOB TYCHSEN, HELLE
 FAGRALID M FL
 SCEN: DET KONGELIGE SKUESPIL,
 KÖPENHAMN

Respekten för Lars Norén är stor i vårt grannland. Varför skulle han annars få fri tillgång till en av kronjuvelerna, Kaj Munks "Ordet", och nybyggda nationalscenen?

Premiären visade att det inte finns något uppenbart släktskap mellan den sökande Norén och den mer målmedvetne Munk, men resultatet är ändå fascinerande.

Prästen och patrioten Munk var en komplicerad gestalt som tidigt i sitt liv beundrade "övermänniskor" som Hitler, men som blev en nagel i ögat på den tyska ockupationsmakten under andra världskriget. När han sedan 1944 kallblodigt mördades av Gestapo blev Munk helgonförklarad i Danmark.

Dramat "Ordet", som många känner genom Carl Th Dreyers filmatisering, kretsar kring väderbitna existenser i det västra Jylland där Munk verkade som präst under senare delen av sitt liv. "Ordet" är ett ordtungt idédrama med fint balanserade sympatier. Styckets konflikter uppstår inte så mycket för att människor vill olika saker utan för att de tror olika saker.

MUNK FÖRSVARAR framgångsrikt de lokala trosfraktionerna – de världsfrånvända pietisterna och de mer livsbejakande grundtvigianerna – mot inflyttarna: den rationelle läkaren och statens utsände präst som är svag i tron men som tar bra betalt för att representera gud. Huvudperson är gamle patriarken och grundtvigianen Mikkil Borgen och hans tre söner: Mikkil som är gift, Anders som vill gifta sig och Johannes som blivit egen av för mycket kärlek och för mycket Kierkegaard.

Dramat skrevs av en retoriker

Mads M Nielsen, Helle Fagralid, Sofie Mei Lin Loo och Henning Jensen spelar sina roller i "Ordet" utan ironiska blinkningar.

FOTO: PER MORTEN ABRAHAMSEN

som ville skrämman in fåren i fållan med slutaktens rörande mirakel där Mikkels Inger återuppväcks från de döda. Sensmoralen är otidsenlig: Klokast är den som tror bortom allt förstånd. Noréns uppsättning är försiktigare i retoriken – och i regin. Inramningen är bister som en kyrkbänk. På nationalscenens fantastiskt intima scen letar man förgäves efter bjärta färgklickar på det kala scengolvet. Noréns tydligaste regigrepp är de filmade sekvenser som projiceras på fondens duk och som talar med ett eget ömt språk mot scensalen vadsmalsklädda gestalter.

Dramats realism är en utmaning för en storstadsemble. Här gäller det att krypa under huden på tjuriga provinsexistenser, att tydliggöra känslointensiteten utan att förstora teatergesterna.

I NORÉNS ASKETISKA regi är det genomgående någon som talar bredbent och uppfordrande till någon som lyssnar uppmärksam och stridslustet. Ensemblen tar tacksamt emot detta tillfälle att spela utan ironiska blinkningar.

Det är de mjuka gestalterna som framhävs, framför allt barnet och kristusgestalten Johannes (Jens

Jacob Tychsen) som försöker härda sin fars tro. Henning Jensen imponerar dock mest som gamle Mikkil Borgen som inledningsvis tycks stöpt i ett stycke, men som inuti sitt väl ingångna vardagsjag har ett oroligt andligt jag som ständigt söker förvissa sig om att det slagit in på rätta vägen.

Munk blir mer outgrundlig av att filtreras genom Noréns försiktigare medvetande. Munks övertygelse mjukas upp till aningar. En fin och tanketung uppsättning om tro, tillit och tvivel.

RIKARD LOMAN
 teater@dn.se

Eva Ingemarsson i sitt senaste verk "Tesoro".

FOTO: ELIAS FRYK

Livet i en box

DANS
"2 X GÖTEBORG"
 SCEN: MODERNA DANSTEATERN
 C/O UPPSALA STADSTEATER

Som genom en immig glasruta mer anar än ser jag en människa instängd i en av de tre kubikmeterstora boxar som i stort sett utgör hela scenbilden. Kroppen rör sig, sakta, smått klaustrofobiskt, rent av mardrömslikt

i den transparenta boxen. Så tonar ljuset och kroppen bort. Nästa box tänds upp och först nu inser jag bedrägeriet: kroppen i den första boxen var en projektion – först i box nummer två är dansaren verkligen där, instängd, livs levande. Detta väldigt enkla, väldigt snygga illusionstrick anger omgående tonen för koreografen Eva Ingemarssons senaste verk Tesoro som visades när Moderna Dansteatern tillfälligt, bara i onsdags, hyrde in sig

på Uppsala stadsteater. (I detta dubbelprogram "2 x Göteborg" ingick också den improviserande dansmusikföreställningen "Hay Banda" med dansduon Lula plus två musiker på scen; ett avslappnat, ungt och trevande scenkonstexperiment med gott självförtroende.)

I "Tesoro" står Eva Ingemarsson för första gången på evigheter själv på scen. Alltså, i boxarna. I soloverket (som hade premiär hemma i Göteborg i höstas) fortsätter hon sitt envetna, egensinniga utforskande i gränslandet mellan dokumentär och fiktion, ord och rörelse, film och levande scenkonst. Och som hon gör det: så självklart. "Tesoro" är på en gång experimentell och vardaglig, abstrakt och hudnära, gäckande och fysiskt påtaglig (klaustrofobisk!). Och det bara fungerar, lekfullt och poetisk sökande. Kanske för att allt bottnar i en så intelligent naivitet och mogen livserfarenhet. Ofta, alltid, när jag ser Eva Ingemarssons verk tänker jag: det är som att lära känna en människa! "Tesoro" är på riktigt. Fiktivt uppriktigt. Och lika verklig som en dröm.
 ÖRJAN ABRAHAMSSON

Alan Gilbert dirigerar Filharmonikerna på Messiaenfestivalen.

En kanonad mot trumhinnorna

MUSIK
MESSIAENFESTIVALEN
 DIRIGENT: ALAN GILBERT
 SOLIST: JOEL FAN
 VERK: MESSIAEN
 SCEN: KONSERTHUSET, STOCKHOLM

Turangalilasymfonin brukar ses som Olivier Messiaens viktigaste orkesterverk. Själv håller jag den långt senare systerkompositionen "Éclairs sur l'Au-Delà" lika högt, men det verket – som ännu inväntar sitt första svenska framförande – hade krävt en sammanslagning av Filharmonikernas och Radiosymfonikernas träblåssektioner för att kunna spelas (och i nuvarande läge hade man dessutom behövt rekrytera ytterligare ett antal flöjtister).

Turangalilasymfonin är resurs-

krävande nog, med tio slagverkare och en uppsättning klaviaturinstrument med en solistisk pianostämma. Dessutom ingår instrumentet ondes Martenot, som i det här uppförandet fick en diskret roll. Eller om det nu var så att den drucknade i klangmassorna. För Alan Gilbert, som under sina år i Stockholm gjort sig känd för återhållsamma och smakfulla tolkningar, försökte här inte tämja de horder som Messiaen sätter i rörelse, han nöjde sig med att tygla dem. Resultatet blev en kanonad mot trumhinnorna som gjorde en utmattad, rent av bedövad.

Det brukar nu bli ett resultat av Turangalila. Intensitet och ett karnevaliskt myller är verkets själva kärna. Ett stramt framförande gör våld på verkets karaktär. Möjligen hade man önskat lite mer sväng i de rytmiska satserna, särskilt i "Joie du sang des étoiles", och lite mer av klärobskyr i inledningssatsens märkliga avsnitt för lyriska stråkar under Honeggerskt marscherande basar och klavaturer. Men viktigast var det man fick: en fest för öga och öra.

THOMAS ANDERBERG